

# ТЕМА: Характеристика основних течій модернізму та авангардизму



# ТЕЧІЇ АВАНГАРДИЗМУ

- експресіонізм
- дадаїзм
- сюрреалізм
- футуризм



# ТЕЧІЇ МОДЕРНІЗМУ

- імажизм
- неокласицизм
- поетизм
- герметизм



# **Законспектувати інформацію про течії авангардизму та модернізму за таким планом:**

- 1. Переклад назви течії**
- 2. Час виникнення**
- 3. Країна**
- 4. Основні представники**
- 5. Характеристика течії**



конфлікту.

**Експресіонізм** (від лат. *expressio* – вираження) – авангардистський напрям у мистецтві та літературі, що розвивався переважно в німецькомовних країнах у період від 1905 до 1925 р. Виник як своєрідна відповідь на гостру соціоісторичну кризу, що призвела до Першої світової війни, революцій та падіння імперій на початку ХХ ст. Представниками експресіонізму в поезії були Г. Хайм, Ф. Верфель, Г. Тракль, Г. Бенн та ін.; у драмі – Г. Кайзер, В. Газенклевер, Л. Рубінер та ін.; в образотворчому мистецтві – О. Кокошка, Е. Гекель, П. Клеє, Е. Мунк, Е. Нольде та ін.; у кінематографі – Ф. Мурнау, Р. Вінс, Ф. Ланг та ін. Провідні емоції експресіоністської лірики – настрої жаху та відчаю, очікування катастрофи, пошук духовних і моральних засад буття. Світ в уявленні поетів-експресіоністів наповнений злом, потворністю, хаосом; у ньому панують руйнівні сили. У центрі художнього зображення – серце, змучене бездушністю сучасної цивілізації. Експресіоністській поезії притаманні загострена емоційність, гротескність образів, «вибухове» слово, плакатність письма.

**Дадаїзм** (від франц. *dada* – дерев'яний коник, у переносному значенні – дитячий лепет) – авангардистська течія, що виникла у Швейцарії за років Першої світової війни. Представники – Трістан Тцара, Р. Гюльзенбек, М. Янко та ін. Естетичний пошук дадаїстів живився антивоєнними та анархістськими настроями й виливався в епатажні форми вираження хаотичного стану свідомості: створювалися безглузді сполучення слів і звуків, набори випадкових предметів, псевдомалюнки, використовувалися елементи звуконаслідування, «механічного» віршування – все те, що викривало нісенітницю буття. Головний художній здобуток дадаїстів – колаж.

... від пізньолат. *decadentia* – занепад) –



**Сюрреалізм** (франц. *surréalisme*, букв. – надреалізм) – авангардистська течія в мистецтві, яка виникла в 10–20-і роки ХХ ст. Особливого поширення сюрреалізм набув у Франції. Серед його засновників у літературі були А. Бретон (автор «Маніфесту сюрреалізму», 1924), Л. Арагон, Ф. Супо, Поль Елюар, А. Арто, Трістан Тцара та ін.; в образотворчому мистецтві – М. Ернст, М. Рей, Г. Арп, С. Далі та ін., у кінематографії – Л. Буньюель та ін. Під впливом естетичних ідей сюрреалізму перебували видатні поети з інших країн: Ф. Гарсія Лорка, Пабло Неруда, П. Целан, В. Незвал та ін.

Практикуючи техніку «автоматичного письма», сюрреалісти досліджували глибинні психічні механізми людини (сни, марення, галюцинації тощо). Це мало на меті прорив в «абсолютне», «надреальне». Представники цієї течії розвивали принципи асоціативної образотворчості, яка спиралася на практику несподіваного зближення віддалених реалій, завдяки чому, за словами Л. Арагона, народжувався «приголомшливий образ, що знищує світ».

їхній порядок у 1901

**Футуризм** (лат. *futurum* – майбутнє) – авангардистська течія у мистецтві та літературі поч. ХХ ст. Виник в Італії. Ідеологом і практиком європейського футуризму був Ф.Т. Марінетті. Футуристи проголошували розрив з традицією, необхідність заміни «старого» мистецтва новим, яке віддзеркалювало б енергію, динамізм, «техніцизм» сучасної урбаністичної цивілізації. В їхній поезії, відзначеній зухвалими формалістичними експериментами, естетичною агресією та епатажем, викарбувалися культ сили та прагнення відтворити свідомість «людини натовпу». Згодом група Марінетті підтримала диктатуру Муссоліні.

Російський футуризм виник незалежно від італійського й заявив про себе як значне естетичне явище національного літературного процесу. Його розвиток відбувався за умов складної взаємодії чотирьох угруповань: «Гілея» (кубофутуристи) – Велимир Хлебников, брати Д. і М. Бурлюки, О. Гуро, О. Кручених, В. Маяковський та ін.; «Асоціація егофутуристів» – І. Сіверянин, К. Олімпов та ін.; «Мезонін поезії» В. Шершеневич, Р. Івлєв та ін.; «Центрифуга» – С. Бобров, Б. Пастернак, М. Асєєв та ін. Загальною основою футуристичного руху в Росії було передчуття краху старого світу й передчуття майбутнього «світового перевороту», настанова на розрив із культурно-літературною традицією, розробка нових принципів поетичної мови (відмова від знаків пунктуації, опрацювання нових ритмів та типів рим, словотворчі експерименти, створення зразків віршованої графіки тощо).





**Імажизм** (від англ. *image* – образ) – модерністська течія, що виникла в англійській та американській поезії напередодні Першої світової війни. У різний час з нею пов'язували свій естетичний пошук такі поети, як Е. Паунд, Р. Олдінгтон, Ф. Флінт, Дж.Г. Флетчер, В.К. Вільямс, Д.Г. Лоуренс та ін. Імажисти культивували «звільнений образ», що існує в асоціативному просторі, практикували принципи «точного зображення», яке ґрунтується на предметності й конкретності, «чистій образності», несуттєвості тематики, ясності мови.

... *impressionnisme*, від *impression* – враження) – Утворився у фран-



**Неокласицизм** (від грец. *néos* – новий і *класицизм*) – умовна назва для позначення тих тенденцій у поезії на межі ХІХ–ХХ ст., що брали за основу «класичну норму», яка передбачала досконалість форми і ясність поетичної мови, пошук шляхів до гармонії духу, зосередженість на вічних, непроминутих засадах буття, настанову на успадкування культурної та літературної традицій, орієнтацію на кращі взірці мистецтва, створені у попередні епохи. Поети, що належали до неокласичної тенденції, широко використовували античні сюжети та образи. Неокласичні тенденції спостерігаються в ліриці таких модерністів ХХ ст., як Т.С. Еліот, П. Валері, Р.М. Рільке, О. Мандельштам та ін.



**Поетизм** (чес. *poetizmus*) – чеська модерністська течія 20–30-х років, що увібрала в себе естетичний досвід сюрреалізму та футуризму, проте більшою мірою, ніж європейський авангард, була орієнтована на широкий читацький загал. Пошук нових засобів естетичного самовираження поєднувався у поетистів з настановою на передачу «радості життя». Представниками цієї течії були В. Незвал, Ф. Галас, Я. Сейферт та ін. Для поетизму характерні посилений ліризм, емоційна безпосередність, асоціації та нові віршові структури.



**Герметизм** – модерністська течія в італійській поезії 20–40-х років ХХ ст., яка спиралася на принципи «закритого», ізольованого від світу мистецтва. Представники – Дж. Унгаретті, Е. Монтале, С. Квазімодо та ін. Для герметизму характерна настанова на максимальне виявлення символічних можливостей поетичного слова, що має закарбувати в собі і передати читачеві найширші контексти зовнішнього і внутрішнього світів навіть тоді, коли окреме слово подається поза звичними логічними зв'язками і прикметами реальності. Звідси – труднощі сприймання «герметичного» твору, позаяк – внаслідок своєї багатозначності – він припускає відразу кілька тлумачень і нерідко загалом не підлягає осягненню в межах традиційної логіки, апелюючи лише до інтуїції читача.

